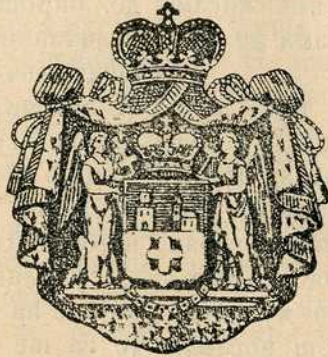

СРПСКИ СИОН

Год. XII

Број 7

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

ВЛАСНИК

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије

УРЕДНИК

Протопрезвитер Јован Јерemiћ

У Ср. Карловцима у недељу 17. фебруара 1902

Из моје збирке.

Проповед у недељу блуднога сина.

Руковођени Триодом, светом књигом испосничком, ево нас, на стази према великоме посту четрјесдневном, да застанемо часком и при дивној причи о блудном сину. За прошлу су нам недељу свети Оци изнели пример цариника и фарисеја, да се клонимо гордељивости, па да се за времена поучимо да будемо кротки и смирени; а сада као да нам хтедоше довикнути и озбиљнију реч: „добри људи; ево ће доћи скорим и доба, када је Богочовек због вас и ради вас претрпнио муке страховите — загледајте за рана у дубине душа својих, испитајте грехе своје, па се кајте и покајте, те да вас види Бог, као што је оно и блуднога сина са пуно љубави родитељске примио отац његов, када се искрено покајао и боланом уздахнуо душом: „оче! згреших небу и теби.“ Без кајања нема опростника!...“

Знате ви сви од реда, још из најраније младости своје дивну ту причу. Али љу је сада ја ипак у неколико потеза изнети пред вас, да је се и живље сетите,

Мезимче мило ступа пред бабајка свога, па вели: „оче! дај ми део од имања што припада мени.“ И када по том до неколико дана покупи све своје, а он остави топло огњиште родитељско, и оде у даљну земљу. Онамо међутим просу имање своје, живећи беспутно, са рђавом браћом. А кад потроши све, постаде још и велика глад у оној земљи, и он се нађе у невољи. Сад он зађе редом по братији, са којом је своје прохарчио благо, па их моли и богоради у њих, да му хлеба даду. Ови га пак мере од главе до пете, па пред њиме затварају врата.

Најзад се ипак приби код једнога човека у оној земљи, и он га посла у поље своје да чува свиње. Глете, какав тежак јад, какав голем вај! Размажено и разнежено чедо имућних родитеља мора свиње да чува, животињу тако прљаву да тимари — може ли од овога бити по њега занимања грознија, одвратнија? Наслони се на палицу, са њега траље висе, сунце га жеже, киша га бије, жељап је напунити трбух свој ма и самим рошчићима, које свиње јеђаху, па му ни то нико не даваше! Да страшне збиље, да грозне ли јаве!

Али му на мах севну кроз главу нова једна мисао. За часак дође к себи и рече: „Колико најамника у оца мојега имају хлеба и сувише, а ја умирем од глади! Устаћу и идем оцу мојему, па ћу му рећи: оче! сагреших небу и теби, и већ нисам достојан назвати се син твој: прими ме као једнога од својих најамника.“

И како је у себи беседио, тако је и учинио. Он се крете с места на пут. За њим измичу села и градови. Каткад доспе ваљда и на каква мимопролазећа кола, али махом пешице гази преко високих гора, преко врлети и преко пустиња бесплодних. Стоналу му камен обија, бедно му рухо трње кида уз пут, и само га још последња нада креће напред кроз очајање горко.

Најзад он из далека смотри кућу родитељску. Ту му пред душом пролази сва његова прошлост, те се сећа дивних минулих дана. Детињство његово, то љунко доба, када се с братом својим сиграо у бујну хладу столетних дрвета пред господски двори. Брига очева, матерна љубав, све, све то узе на се рухо видовито, и све је то тако пуно чари, све тако мило и драго! Очи му се сузом оросише па се онда сети, шта ли је он све почињо, како ли је згрешио љуто; од стида и срама само што се још натраг не враћа, „шта, ако је родитеље старе већ убила туга тешка? И ако живе, хоће ли га још примити натраг, њега, који је толико скривио и згрешио?“ Како да је поникнуо ником, као да му се ноге закопале, тако не може да се макне с места.

Тако га смотри отац његов, те и у ритамима познаје изгубљено, несретно дете своје. И колко га угледао бабо, толико је пред њег' похитао; руке шири, у лице га љуби, за трошно му разабера здравље. Очинска љубав и милост родитељска даје хитрине кораку његову, очинска милост шири руке његове на загрљај, милост му креће са усана речи, милост љуби боре неизвесности и страха са бледа лика чеда покајничког!

И знате, какво је сада отац градио весеље. Он рече слугама својима: „изнесите најлепшу хаљину и обуците сина мога, и подајте му прстен на руку и обућу на

ноге, и доведите теле угојено те закољите, да једемо и да се веселимо, Јер овај мој син беше мртав и оживе, и изгубљен беше и нађе се.“

Покајање и, што његовим стопама греде, опроштење, у лепшој, у дивотнијој, у величанственијој слици сликати не можеш. Видиш на свему премудрост Богочовекову. И вековима већ стоји ту прича та, подстреком грешну човеку, да са себе стресе синџир гвожђе љуто грехова својих тешких, па да се врати стазом покајања у топло наручје Оца свога небеснога.

А благо сваком, ко се за времена покајао, па вратио правој стази тој, и ако је са ње какогодер залутао.

Погледајте дакле са ужасом на ону децу, која, што више примају добротинастава од својих родитеља, све су према њима бездушнија. Ако се још за времена не покају, тешко њима, јер пити ће на земљи бити сретна ни дуговечна, пити ће царства наследити небеснога; јер ко не шује топло крило материно ни мудре савете родитељске, не ће се пред њега ни на ономе свету раширити милосрдни загрљај Оца небеснога.

Погледајте са ужасом и на ове своје дане, ако сте кадгод у лакомислену друштву блудели по пустињи грехова очајних, па се сетите, колико ли је само тих несретника, свакако и пре времена, отишло Богу на истину — а ти си још жив, те дај хвалу и славу Богу, па се покај, бар тада још, када је толико њих већ и утонуло око тебе у провалију и проклетство, бар тада још, када у мал' што и на тебе није дошао тај очајни ред!

Погледајте са ужасом на оне, који лица свога одвраћају и од самога Спаситеља свога. Примили су удела од Њега: свето крштење и миропомазање и остале благодати, па с тим неизмерним благом — одоше у пустињу греха и прегрешења, и не помишљајући зар, да их ни рођена мајка не воли већма него Син Божји, који је и ради њих крвљу проканао, и њих ради страшну на крсту самрт претрпιο!

Ал' немојте погледати само на туђа дела, већ помишљајте за времена и на то, како ћете и своје рођене окајати грехе. Не-

мојте своје рођене грехе затварати за браве оковане, мислећи зар, да оданде никада и ни пред ким на видик изаћи не ће. Та сетите се само оних сновиђења, што при последњем навечерју живота нам земаљскога пролазе хитрим летом пред душом свакога човека. И када онда дође небесни Судија твој, па те запита, ниси ли Га се кадгод и ти одрекао, ниси ли кадгод и ти заборавио на Њега? реци, шта ли ћеш Му одговорити? Заиста, заиста вам кажем, многи би онда тако радо окренуо лица свога од Њега, волели би да се сакрију испред Њега; ал пред погледом Његовим, који продире кроз кости и душу, не остаје ништа сакривено!

Сећајмо се дакле, док је још за времена, сећајмо се сви од реда грехова својих и покајмо се, као што нам и песник вели:

Кајите се док имате дана,
док је доба, ђецо, кајите се,
кајите се, док није позвана
душа к' Оном, који небом тресе!
Кајите се, јер земаљског стана
т'јек измиче бјегућ, кајите се:
кајите се, јербо зора рана
наћ' ће многог, куд за вазда гре се,
кајите се. . .

И то кајање и покајање ваше нека буде онда чврсто и стално као стена. Немојте бити као оно Фараон, који у тренутку опасности и очајања рече Мојсеју и Арону: „седа згрехих, молите се Господу за мене и народ мој,“ а када виде, где преста дажд и град и громови, стаде опет грешити и срце отврдну (II. Мојс. 9. 27. 34). Јер има и данданашњи и таквих, бедних „покајника.“ Многи је већ грешник клекнуо, у многу је оку заблестала лажна суза покајања тренутнога, када му је брод живота његова шибала бура студена и жедни га вали прогутати шћаху. Ал шта ли је вајдила та исповест са усана, шта ли суза, која часком опет ишчезну? Чим се је бура слегла, просјало сунце, брод се жала дохватио ставна, те онај, који малочас у крајњој беше опасности, осети чврсто земљиште под ногама својима: опет је грех примио уза се за друга.

Искуство нас учи, да у дневнима опасности какве порасте број покајника, хра-

мови се пуне бргомольцима, чине се завети разноврсни и чују се речи: „оче, згрехисмо ти љуто!“ Али ако смо се опростили беде нечастиве, страх нам је срца оставио, а с њиме је и покајање одлебдело из душа наших.

О, мили моји, ако би и међу вама било таквих лакомисленика, нека запамте, да Бог не смеће иикада с ума ни једно њихово обрицање. Нека знају, да они, очајне ноћи ил на постељи самртној нису човеку, већ су Богу обрицали, па ако ће своје обрицање погазити: неће људе, него ће Бога варати, јер су Њему обрицали! И човек презире лажљивца, а камо ли ће Бог оставити без казне завет слагани. Ко у тренутку страве и очајања рида „згрехих!“ па онда на све заборави и поново грехи, како ли ће тај и моћи помишљати више на милост, па опрштење? Тако лажно покајање само увеличава грех и ближе носи дотичнога проклетству.

Ако би се дакле и међу нама нашло разметљивца, који је далеко отишао од Господа, од Оца свога предоброга, тај нека дапаске саслуша Његов брижни глас, како га к себи зове и призива. О, немојте се устручавати да Му похитате: радо ће вас видети при трапези Сина свога, када се скорим будете стали причешћивати. Не беше још грешника, кога је Исус Спаситељ од себе одбио, када је кораке његове истинско и прекаљено покајање к Њему водило. Сазнање, да ти душа није са свим чиста, да ти савест није са свим мирна — нека те не страши да к Њему пођеш. Не можеш ти бити јаднији, не можеш ти бити грешнији од блуднога сина. Па гле, и он милости пађе у оца свога. Вичимо дакле скупа, ил шапћимо: „Оче! сагрехих небу и теби!“ ал нека нам тада и сузе покајничке потеку низ ланита, па хајдмоте тако дому Оца нам небеснога. А Он, Бог милостиви, не ће нас оставити, одбити нас не ће, него ће нам дати помиловања за навек. Амин.

Dr. Владимир Димитријевић.

Што је добро?

Српским народним пословицама

истумачио др. Данило Трбојевић.

(Наставак)

Одатле, што се средства морају равнати по сврси, слиједи наравски, да се она никада не могу бирати прије сврхе, већ треба најприје одабрати сврху, а онда истом тражити згодна средства. Како је смијешно, кад ко „сијече ражањ, а зец у шуми,“ или кад ко „продавакожу вучју, а још није вука ухватио!“ „Дед прво патку ухвати, а онда је испеци!“

Но и ако се „не ваља изувати прије воде,“ а оно је ипак лудо „чеп затиснути, кад је вино истекло.“ Како да ово и оно прво доведемо у склад? Прво се односи на бирање сврхе и средстава, а то се догађа у нашијем мислима, дакле у нама, а ово се друго протеже на сам рад, постизавање сврхе помоћу средстава, које се збива у вањском свијету, изван нас. И ако се на име средства смију одабирати тек онда, када је већ сврха одабрана, треба их употребити прије, него се сврха постигне. У првом су само случају она збиља средства, а у другом узрок, док сврха постаје њиховом пошљедицом. Како се пошљедица врши послјије узрока, тако се и сврха постизава иза средстава. Истом кад имаш већ сва средства у руци, можеш мислити на то, како ћеш се добавити и сврхе. Као што год „прво пада лишће, а за тим дубље,“ тако и оно „што луд чини по времену, то мудар прије времена“ уради, јер не ће да истом „иза вука затвара обор.“

К средствама у ширем смислу спада и снага, која нам је потребна, кад хоћемо да нешто постигнемо. Прво, што од нас тражи мудрост обзиром на снагу нашу, јест то, да пазимо, да није оно, што хоћемо да постигнемо, у опће нешто немогуће. Међу такве немогућности у ширем смислу спада у првом реду стјецање ма којега добра без муке. Тога, као што сам већ напоменуо, нема. „Без муке се сабља не сакова, без муке се пјесма не испјева.“ Као што „не могу бити и вуци сити и овце на броју“, тако не може нико

„бити млинар, а не обрашнавити се“. У опће, „не може се лако и добро“. Имајући тако на уму, да „нико не може дланом заклонити сунца“, морамо се нарочито проћи овога, што је за нас људе у опће немогуће. Друкчије ће нам се с правом приговорити: „Луца главом о камен“, као н. пр. онај, који „од јалове краве млијека тражи“. Само „жали, Боже! труда и муке“, јер од такве муке и од таква труда никада ни најмање користи, већ само штете. „Ко глође гвожђе, сломиће зубе, а гвожђа ипак преглодати не ће.“

Колико се год сви ми морамо чувати мијешања у послове, који премашују човјечју снагу у опће, толико се исто мора чувати и сваки човјек, да се не лађа онога, чему он сам није дорастао, макар то за кога другога и било могуће. Стално је, да „није свашто за свакога“, и да онај, „ко би радо на свашта, не доспије ни на што“. Тога ради, као што се онај, „ко се у коло хвата, у ноге узда“, гледај и ти, да увијек прије него што почнеш, спознаш своју снагу, те се „не прти у бреме, које не можеш носити“, већ само „онолико прти на се, колико можеш носити!“ Није корист, ако је „дуга основа, а памет ослова“, јер ћемо на брзо видјети, гдје се такав човјек „заплео као пиле у кучине,“ те гдје се узалуд „мучи и пати као жаба о љешњак“. Рађе „и не почни, што свршити не можеш“, него да посао, који си започео, будеш морао прекинути! Многи ћеш посао моћи можда послјије, кад будеш у бољим приликама, лакше свршити. За то причекај и „не лети, док ти не нарасту крила!“ Кад видимо, да „и цар иде, гдје може, а не, гдје хоће,“ за што да ми, који смо нејачи и слабији, тражимо навалице, што је немогуће? Не тако, већ „ако не можемо, како хоћемо, а ми ћемо, како можемо,“ јер „разборство је узети што можеш, кад не можеш што хоћеш“. Али да се разумијемо! Ово вриједи само за ствари, којих нијесмо подобни учинити, а не вриједи за оне, које су ма бар донекле у нашој власти. Лудо би било, кад би ко-

год, хотећи у гори насјећи дрва, чекао док гора к њему дође, и кад би видећи да горе к њему нема, држао свој посао за немогућ. „Ако гора не ће к теби, а ти к њој“ иди! Сваки посао омјери, прије него га се подухватиш, о своју снагу, и што можеш ради, а што не можеш пусти! Јер „ако можеш што хоћеш, за што ћеш што не можеш?“ Само не смијемо у том просуђивању ни по што бити површни! Знате, да оно, „ко што жуди, лако вјерује.“ На тај се начин лако човјек сам превари, те често држи за могуће нешто, чега није кадар учинити. Пазимо добро дакле, да не задожимо више, но што можемо прождријети, јер „ко више заложки, не може прождријети, удавиће се“.

Право познавање наше снаге, како видите, много нам је корисно. Него та корист још није сасвијем исцрпљена. Колико у истину вриједи мудрост, најбоље ћемо спознати од туда, ако њезине захтјеве примијенимо на онај троструки задатак, који је садржан у првој заповијести: ради!

Прије свега, кад знамо, да „не изрене ништа, ко све тјера“, и да онај, „ко тражи хљеба преко погаче, жели овсенице“, настојаћемо да се прихваћамо не што више, већ само онолико и онаких посала, које ћемо моћи посвршавати. Ко не може више од једнога посла да учини, доста ће бити да њега сврши, али ваљано. И „лавица окоти једно, али вриједно“. Мудар човјек не ће никада „једно пустити, а друго не ухватити“, већ ће истом онда, кад доврши један посао, почињати други. А почињаће сваки посао свом помњом и разборитишћу, знајући добро, да „ко добро почне, боље сврши“, као и то, да је онда, кад је „зао почетак, још гора сврха.“ Јер као што се „из јутра види, какав ће дан бити“, тако се и из почетка може видјети, какав ће бити свршетак, и може се збиља рећи: „На пола је учинио, ко је добро почео“. А не ће он само с помњом почињати, већ ће, док год посла не сврши, остати помњив. Знајући, да „кукољ ваља из коријена ишчупати“, и

он ће свако зло гледати искоријенити, као и добро опет какво извести, баш онако како треба.

Тако ето мудрост сужује онај број послова, који би по првој заповијести, самој за се, морао бити неограничен. А сужује га управо за то, не би ли човјек, радећи што мање послова, — урадио их што боље и тако за збиља постигао више, него кад би хтио све, а не би учинио ништа. А с истога тога разлога ограничује мудрост и претјерану журбу у раду, која по самој првој заповиједи не би смјела имати ни краја ни конца. И ако „јаребицу лови, ко веома брзо ходи“, опет није у већини случајева добро радити „на врат на нос“, јер „није добро, што год је савише“. „Хитња је вражији посао,“ и обично, „ко нагло почне, нагло ће и свршити“. Тако све, „што се брзо гради, брзо се и разгради“, ко што н. пр. и „брз млин брзо се сатре“. У опће, „не може се добро и брзо“, јер се у брзини не може бити опрезним, колико би требало.

Треба дакле умјерити своју журбу, јер и „ако је хитња, није судњи дан“. Истина, „кратак је дан, али је дуго годиште“, и што не можеш учинити данас, учинићеш сјутра или прексјутра. Човјек „паметан полако иде, а брзо дође“, видећи свуда око себе, гдје „из мала буде и много“, кад се тих малих ствари више накупи. Тако н. пр. и „киша пада капљицама, па напада локвицама.“ Па дер да и ми тако! „Ако не можемо скоком и касом, а ми ћемо ногу на ногу“, кад и онако знамо, да се „из тиха ходећи прије дома дође“. Ни у каквом послу „не жури тако као да кућа гори“; та „коњи се не седлају вилама!“ Ето ономадне ми је причао један мој парохјанин, како му је због журбе отац погинуо. „Док је мој бабо облазио“, рече, „донде је кући долазио, а сад како пође на пречац, онако и заглави“.

Још више него за вријеме самога рада треба да будемо стишани, док се на рад одлучујемо, јер „ко брзо одлучи, до мало се каје“. Није доста тек нешто замислити, па одмах хтјети то и радити.

„Замишљено, а не промишљено не ваља“. Што више, „боља је једна размишљена, него стотина учињених“. За то не само, ако хоћеш што да радиш, „прво помисли, а онда учини“, већ и ако хоћеш да што речеш, најприје размисли, „испеци, па реци!“ У опће, прије него ли речеш, гледај како ће ти изаћи; дакле „порани мишљу, а покасни ријечју, не ћеш се покајати!“ Будући да су „мисли пошљедње вазда боље“, немој прихваћати оне, која ти прва наскочи, већ у сваком послу, особито у оном, који је тежак, „дуго мисли, па поспјешно дјелуј!“ Ако н. пр. што кројиш, не смијеш кројити, па онда истом омјерити; већ „боље је омјерити, па кројити“. Али не би било доста ни омјерити само једном па одмах кројити. Два пута мјери, а трећи крој!“

Али како у опће ни у чем, тако ни у умјеравању своје журбе не ваља претјерати. „Све је лијепо до мјере“, и „средња је срећа најбоља“. С тога, како год не смијеш јако трчати, да врата на сломиш, не смијеш бити ни превише спор. Исто тако, док се још истом одлучујеш на што, не смијеш превише пробирати сврхе ни средстава, јер „пробирач нађе отирач“. Што год радиш, ради онако како треба: ни превише брзо, ни одвише лагано! Ако н. пр. солиш, „соли, али не пресоли“, ако идеш у гору по дрва, „ни све горе посијечи, ни без дрва дома дођи“, или ако вуну с оваца стрижеш, немој их стрићи до голе коже, јер „добар пастир остриже овце, а не дере“. Ето, што је слађе од меда? Па ипак, и „ако је мед сладак, ма не ваља прст угризати“. У опће, треба „и посвирати и свиралу за пас задјети“. Ни у чем дакле, па ни у самој мудрости не смијеш прекорачити праве мјере. Јер „док се мудри намудроваше, луди се налудоваше, а сви слабо науживаше“.

Будући да само „онај добит учини, који се не умори“, не смије се никако радити без одмора. „Ни добар во не може зазда орати“, „па и медвјед низ крушку слазећи почива“, камо ли човјек од посла да не почине! Доиста, недјелни одмор је божанска уредба, јер се у њем

огледа велика и бескрајна Божја мудрост и брига за добро човјеково. Кад не би било узвишенога разлога, због којег је тај одмор заведен, морао би га човјек сам свога добра ради створити.

Али и уз највећу пажњу и опрезност није могуће човјеку да се слабом снагом својом, и тјелесном и душевном, посве сачува од погрјешака. Ето, реци ми ти, куме, на прилику, „ко није сагријешо, ко ли не ће“.

— Доиста, такав се човјек још није родио, нити ће се икада родити. „Свак може погријешити“, те кашто — не замјери! — „и поп се у олтару смете“.

— Што да ти замјерам? „Сватко има своју мушицу и своју птичицу, а многи и орлепа“. Стаза, по којој ми људи ходимо, врло је склиска, а ти — Богу хвала! — добро знаш, да је „на склиској стази лако посрнути“. Па нек буде тако и са мном! Али „ако бих и посрнуо, — само да не бих пао.“ По готово велим то, кад знам, да се скоро „ништа не може направити, што се из прва не штети“.

И из ове неприлике, која се, како рекох, темељи на природеној слабости људској, кадар нас је наш разум бар донекле спасити. Истина, „најгори су повраци“, и само „рак иде назад“, али опет „боље се и од по пута вратити, него рђавим до краја ићи“. Тим се повратком уклања бар дјеломце она штета, што би је ван сваке сумње било, кад би се рђаво започети рад до краја извршио.

Правом познавању властите снаге, које нам је тако корисно, стоји на путу једна врло обична мана наша, на име охолост или — ако је у већој мјери — обијест. И ако сваки добро зна, да „није човјек што се мније, него што га други цијене“, и да је „најгоре сам себи лагати“, онај, ко је охол, на то заборавља, и како се навалице већим гради, него ли је, „не чини му се море до кољена“. Охолост је најобичнија мана богата човјека. Као што се на име „зобљени коњи плаше, а не хрге и кљусине“, и као што „сит пас на звијезде лаје“, тако је редовито имућан човјек „чио и објестан“.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Него доста често узобијести се и сиромаш, кад се што важно по његовој жељи догоди. Колико је год ова пошљедња охолост ређа од прве, толико је гаднија. Кад се себар најје, мисли да не ће нигда огладнити“. И можеш се слободно молити свакому, па ћеш добити, али „не дао ти се Бог на обијесна себра намјерити“, и њега за што молити!

„Највишијех се врхова трескови хитају“; тако је у природи, а тако је и код нас људи. Не само што човјек, који је охол и „поносит пријатеља не има“, већ му, шта више, сватко гледа шкодити, и то због зависти, која је најживотињскија страст, и без које тешко да је и један човјек са свим. И кад се охочнику какво зло већ догодило, а на то не треба дуго чекати, нико га не жали, већ га сватко исмијава. Тако збиља сваки онај, „ко високо лети, ниско пада“, и „који здраво диже нос, тај ће скоро ићи нос.“ С тога разлога, и за то што „понижену главу ни оштра сабља не сијече“, те што „козле тихо своју матер сиса и сваку туђу, а плахо ни своју ни туђу,“ никако „не надимљи се, да не пукнеш“, већ рађе „чини се што си, јер бити не можеш, него што си!“ У опће, спознај добро своју знагу и своје стање, те се „ни у добру понеси, ни у злу поништи!“

Има још једна мана, која се једнако, као охолост и обијест, доста често јавља, те добру раду много смета. Та је мана особито у онијех људи, који имају мало дужи језик, него би требало и смјело да буде, те превише брбљају, хвалишући се овим и оним. Такви су људи у истину људи, јер само „луд не умије мучати“, и „луд на челу роге носи, а мудар у њедријех“. Кад луд што мисли, „не би оћутио, да му сто узлова на језику свежеш“. Њему и ако је „неслане ријечи“, и макар да га таква „ријеч убија,“ „што је на срцу, то и на језику,“ јер „има срце у устима“.

Овакви људи, хвалећи се да ће учинити ово и оно, заборављају, да је „од речена до створена, ка' од листа до корена“, јер „лако је говорити, ал' је тешко творити“, а ја мислим, да нема ни-

кога међу нама, ко не би знао, да више вриједи и да је куд и камо „јаче дјело него бесједа“. Они дакле или немају искуства или га нијесу упамтили. Друкчије би морали знати, како год „при највећој грмљавина најмање кише“ има, да је исто тако обично ондје, гдје је „много збора, мало твора“. Видимо н. пр., да „која кокош много какоће, мало јаја носи“, и да „пас, који много лаје, не уједа“. За то, ако ко много говори, не вјеруј, да ће тај много и учинити! Обично „ко много бесједи, много и лаже“. И ако ти н. пр. „ко много пријети, онога се не бој!“

Колико год је штетно брбљање, толико, ако не и више још, користи разборито мучање. Луд човјек „не зна да бесједи, а не умије да ћути“, док онај, који је „мудар зна паметно шутјети“, имајући на уму, да „ко мудро мучи, лијепо говори“. Мудар пази увијек, кад ће што рећи. За то често „шутити ко много зна, кад бесједи мјеста нема“. Разлогâ тому мучању има више. Прије свега не ће паметан човјек, да му се, ако у чем случајно погријени, последије други ругају. Још је важније, што он не ће да се тијем веже, на да последије не може одустати од свога наума, кад увиди, да није био ваљан. Осим тога он је увјерен, да само онај, „који мучи, учи, што не зна, да зна“, а тек наука и знање није још никому нашкодило.

Будући да је тако „највећа крјепост мук“, те јер и „будала, кад ћути, мисле га да је мудар“, треба да и нас сваки „мало бесједи, али много твори“, да нам се последије не приговори: „Лијепо говорили, али мало сатворили“. „Што мислиш, чини, да ти не зна ни кошуља“, и све кад свој посао и довршиш, н. пр. „ако уловиш, не хвали се, да не изгубиш носећи“. Ако се већ не можеш тога да отресеш, већ мислиш, да се мораш чим похвалити, а ти свакако „најприје скочи, па онда реци: хоп!“ У том ти случају не ће твоје хвалисање толико шкодити, колико прије чина, ма да и тада „мудрији си, кад ћутиш“. Немојмо никада заборавити, да „имамо једна уста, а двије

уши“. За то и сваки „хитар буди што чути, а тих бесједити“, и памти, да је „добар, не ко добро бесједи, већ ко добро дјелује.

(Наставиће се)

Румунска црква у XIX. веку.

(Наставак.)

Сви показани нереди у црквеном животу Подунавских кнежевина у свој сили царовали су особито у Влашкој, где је утицај кнезова-фанариота и фанариотског свештенства био много силнији, него у пограничној с Русијом Молдавској. Тужна слика црквеног и религиозног стања, Гаврилу поверене области, побудила је у енергичном и ревносном екзарху пламену жељу, да доведе у надлежни ред екзархат, а „слику за преуређење узео је од руског свештенства“ (Проф. Ербичану). Пре свега екзарх је обратио пажњу на зло, које се већ вековима укоренило у кнежевинама, а састојало се у прекомерном умножавању свештенства. Таково умножавање лица духовнога звања у Румунији стојало је у зависности од карактера и особина црквено-парохијског живота у њој. Парохије у Румунији постојале су и постају по типу т. з. општинског, а не административног устројства, као што је у Русији. Парохију су оснивала братства,¹³ општине сељака, а каткад и поједина лица, власници — земљопоседници на својим добрима. Храм, као место друштвеног богослужења, беше центар за ту општину и служио је као школа религије и моралности. У ствари оснивања парохија и избора свештеника, као и њихова броја, беху парохијани, потпуне газде. А пошто за издржавање нису свештеници, у то доба, много тражили, по парохијане беше боље, чим је више свештеника; уз то пак, епископи не само да нису ограничавали број свештеника, које су они рукополагали, већ на против желили су, да тај број, ради њихова властита интереса (јер за рукополагање добиваху плату), све већи бива. Огуд је сасвим појмљиво, зашто се у Румунији тако силно намножили свештено- и црквено-служитељи. Уз то, као што су се жалила нека села, (у Влашкој) беше уништен стари врло корисни обичај, силом кога ни један свештено- и црквено-служитељ, без одобрења

¹³ Румунски се та друштва називају „breslele“ — од словенске речи братство.

села и без праве потребе, није био одређиван у причт прквени. Користећи се тиме, многи су, да би избегли државне налоге и давања, примали духовно звање без икаквог знања грађанских власти. Дошло је чак до тога, да је у незнатном селу Амарешти-де-Сус било до 25 свештеника. Зло се то тако укоренило, да екзарх Гаврил није ни мислио, да ће га моћи сасвим искоренити, али за то покушаји, које је предузео за ублажење тога зла, беху врло одлучни. С том намером екзарх је циркуларно разаслао свим епископима румунским наређење о том, да 1) без потребе не смеду се рукополагати ни свештеници, ни ђакони; 2) онај, који се рукополаже мора донети архијереју сведочанство од сеоског старешине и протопопа, да је слободан од пореза, да је доброг моралног владања и да га желе за свештеника такви становници извесног места, којима је заиста потребан свештеник; 3) због материјалне неосигураности свештеника дозвољавало се неким сеоским црквама, да имају по два свештеника, од којих би наизменце по један ишао на рад, а други остајао у парохији, да извршује парохијске дужности. Ако је у селу било две цркве, тада при свакој могао је бити само један свештеник; 4) Градске велике парохије могу имати два свештеника, а парохије, у којима нема више од 100 породица, — не смеду имати више од једног свештеника; 5) свештеник или ђакон премешта се другој цркви само на основу важног узрока и то само уз писмену дозволу архијереја; 6) ма како да је велика парохија — не сме имати више од једног ђакона. У Јашу је установљена т. з. „екзархијска дикастерија“, која је имала управу над свим свештенством у екзархату; осим тога у Јашу је успостављена и „митрополитска конзисторија“, која је постала из духовног суда, који је постојао при митрополиту Венијамину, а уређена је била, као и епископске конзисторије у свакој епископији, по обрасцу руских конзисторија. Уз то, одређени беху и протопрезвитери, којима је митрон. Гаврило, за руководство, превео с руског на молдавски језик „протопрезвитерску инструкцију.“ У тим конзисторијама има ли су се налазити списци свих парохија у епархији, свештеника и ђакона, а исто тако и регистри у којима су извештаји о свим рукоположеним особама; више свештеника, него што је заведено у регистру, архијереј није дужан био рукопо-

давати. Наштампане су биле свештеничке синђелије и разаслане свима архијерејима; у њима беше означен округ, стан, село и црква, где који свештеник служи, те су од сада сви свештеници имали такове синђелије; ако би се који од њих нашли у другим парохијама, а не у онима, које су наведене у синђелијама, тада су потпадали под одговорност духовним и светским властима. За свештено- и црквено-служитеље рукополагане су обично особе из свештеничког сталиша — а само у случају потребе и из других сталиша, који не беху слободни од порезе, и то увек само с писменом дозволом дивана. Тако буде ударен почетак инвентарима с одређеним бројем свештеника и црквено-служитеља. Појмљиво је, да се том приликом показао знатан број свештеника и ђакона преко инвентарног броја; овим последњима беше признат њихов чин, дане су им синђелије и додељени беху извесним парохијама у својству неинвентираних свештеника; а екзарх је уз то издао наредбу, да се нови свештеници не смеју рокополагати дотле, док сви они свештеници, који места немају — не буду понамештани у својству инвентираних. Да се сва та правила испуњавају дужни беху пажљиво настојати како сами епархиални архијереји, тако и протопопи и протопрезвитери. Те мере изводио је митрополит Гаврило помоћу светске руске власти, која, видећи крајње расуло у црквеним стварима ове покрајине, радо је ишла на сусрет свим добрим намерама екзарховим. „Такве мере, пише проф. Ербичану, имале су лепе последице, јер се смањило број свештенства.“

Међу највеће заслуге митроп. Гаврила у ствари уређења цркве спада: 1) Уважање, по установљеној форми, матичних књига: крштених, умрлих и венчаних, чега у кнежевинама дотле није било, те услед чега је био силан неред, и 2) захтевање да особе, које желе ступити у свештенички чин, као и оне које су већ у том чину, морају имати извесну спрему за свој високи позив. Дотле су свештеници умели само читати, писати и некако свршавати богослужења. У свој Молдаво-Влашкој беше само један семинар, кога је подигао митроп. Венијамин у Соколу, у ком се обучаваху на молдавском језику читању и певању, уставу, реторици, логици и „Дамаскинову богословљу.“ Митроп. Гаврило имао је намеру, да ту духовну школу преуреди у потпун семинар, по обрасцу руских

семинара и с предавањем у њему руског језика; а исте такове семинаре имало се подићи и по другим местима. Пошто у Румунији није било довољно образованих особа, које би могле управљати образовањем молдавске и влашке младежи митроп. Гаврило обратио се Русији, одакле и доби одеског протојереја Петра Куницког (за ректора соколског семинара), Исидора Гербановског, Ивана Несторовића и друге.

Ну, захтевајући од свештенства извесни ступањ образованости и у опће савесно испуњавање својих пастирских дужности, митроп. Гаврило старао се свим силама и свим средствима која му на расположењу беху, да побољша положај свештенства, да му подигне авторитет, упућујући све, да се према свештенству односе с таковим уважањем, какво им доликује и припада. Положај свештенства у кнежевинама, у овој епоси, беше врло теретан, услед познате нам већ „откупне системе“ управљања. Оно беше оптерећено земаљским налозима, угњетавано арендаторима — монополистима, самовољом бољара и земаљских чиновника, који узимаху од црквено и свештено-служитеља десетак с њихових усева и других производа, исто као и од сељака. За време руске окупације кнежевина, политичко устројство последњих остало је у пређашњем облику; њима су управљали као и пре кнежеви и диваци, који се само налазише под slabим надзором руских сенатора, те под изговором да купе данак за издржавање руске војске страшно глобише народ. Налози су купљени с нечувеном окрутношћу, а како је, с обзиром на потребе ратнога доба, и свештенство морало да извршује све налоге, то се често догађало, да су хватали чак и свештенике у одјеленију за време свршавања божанствене литургије и шиљали их са ратним треном, при чем су, како њих, тако и жене и децу њихову, нештедимице били. „Сваки дан, писао је екзарху митрополит влашки Доситеј, у мом дому ништа друго не видим, доли ране, искрхане руке и ноге, разбијене главе.“ Екзарх је енергично устао у заштиту свога свештенства, те о тој окрутности буде извештен и сам император Александар I., који у рескрипту на име сенатора Красно — Милашевића — ово је писао: „Дошло ми је до знања, да бело¹⁴

¹⁴ Тако се у Русији зове парохијско свештенство, а тако се оно зове и у нашим старим законима, хрисовулама и т. д. Прим. Превод.

свештенство у Молдавској, а нарочито у Влашкој, претерано је оптерећено земаљским дужностима, употребљава се каткад и на работу упоредо с простим народом; догађало се у Влашкој, да су поједине свештенике у време службе извлачили из цркве да возе сено и провиант за војску, принуђавајући га на то тешким казнама. Ја вам заповедам, да предумете најодлучније мере против таквих злоупотреба и уопће да настојите, да се успостави дужно уважање свештеничког чина, желећи, да би црква налазила у вама повереној власти нарочито покровитељство и заштиту. Међу тим, док је свештенство обе кнежевине добровољно жртвовало 1810 год. знатну суму¹⁵ на издржавање војске, — што сам ја примио с одличном захвалношћу, ипак 1811 и ове 1812 године изађоше већ и формална захтевања контрибуције од свештенства. Желим знати, на каквом основу потекоше ти захтеви, колико је за ове две године од молдавског и влашког свештенства покупљено новаца и на чега је употребљена та сума.“ Најпосле, да би се учврстио добар ред у целој управи, издава беше заповед, да светске власти ни под каквим условом не смеју се мешати у дела духовна; већ да се свагда имају, у нужним стварима, споразумети са преосвећеним екзархом и да у сваком случају имају светске власти, на захтев духовних, у стварима односећих се на последње, одмах указати своју помоћ.

Реформе екзарха Гаврила, управљене на корист цркве и народа, наиђоше на силан отпор од стране Грка-фанариота, како бољара тако и вишег свештенства, нарочито влашких митрополита — испочетка Доситеја, а затим Игњатија — који беху родом Грци. Митроп. Доситеј игноровао је наредбе екзарха Гаврила, није подносио захтеване извештаје о манастирима, о скитовима, о старешинама у њима, о свештено- и црквено-служитељима влашке митрополије, није установио конзисторије, без обзира на наређење екзархово, а протопопа Георгија Родостата, кога екзарх беше послао ради уређења конзисторије — није ни примио, казавши, да њему конзисторије нису потребне, а тако исто не треба ни протопопа, јер он има своје људе. И даље је наставио преко својих титуларних (т. ј. викарних) епископа постављати

свештенике ради својих личних интереса, чиме их је тако умножио, да је њихов број износио до 7 хиљада, а уз то већи део њих није знао ни читати. У Влашкој нису на богослужењу спомињали руског цара, који је тада био окупирао те земље, па ни његове породице. Једном речју, митропол. Доситеј беше жестоки противник свих корисних по цркву и народ реформама екзарховим, трудио се да задржи пређашњи ред, који по фанариоте беше врло подесан. Такви противници екзарха Гаврила беху и бољари — фанариоте, који, сасвим природно, желели су да се поврате под Огоманску владу, јер под руском државом није им било могуће тако нагло глобити народ и обogaћивати се на рачун његов. Састала се чак завера Грка-фанариота, која је имала намеру да поруши сав ред, што га је митроп. Гаврило успоставио, а душа те завере био је митр. Доситеј. Екзарх је морао предузети одлучне мере против завереника. Услед тужбе Св. Синоду, митроп. Доситеј буде свргнут са свога положаја, а на његово место би именован, на жалост врло незгодно, исто тако Грк-Игњатије. Именовање његово за митропол. у Влашкој беше велика погрешка самога: митроп. Гаврила, који је држао, да и ако је Игњатије Грк, ипак је „човек уман и сверуском двору с најбољих страна познат, те да не ће друкчије управљати и распоређивати пословима, него што му предпише и наложи Св. Правитељствени Синод“. Митроп. Игњатије није оправдао ни високо поверење према њему руске владе, ни наде Гаврилове. Место да се занима црквеним пословима и пастирском службом, он је предпоставио томе политичке интриге и лично обogaћење. У томе му је био усрдним помоћником његов секретар, исто тако Грк-Мостра, који је потпуно потпомагао познату откупну систему фанариотског управљања. Услед тужбе екзарха Гаврила, и Игњатије, као и митроп. Доситеј, беше решен дужности митрополита Влашке с одређењем, да му има бити место становања на Криму.

(Наставиће се.)

Књижевне оцене и прикази.

Православна српска парохија у Чуругу крајем 1900. године. Написао *Василије Теофановић* парох чурушки. Издање српске црквене општине чурушке. Ср. Карловци. Српска манастирска штампарија 1901. 8⁰ стр. 36.

¹⁵ Свештенство у Влашкој жртвовало је на војску 150.000 лева, а у Молдавској — 76.640 лева.

Крајем прошле године добисмо, ево, извештај и о трећој парохији у нашој Митрополији, а у Бачком владичанству, па још о једној од највећих наших парохија, која броји до 7000 чистих, овејаних православних Срба.

Узевши да читаоцима „Српског Сиона“ прикажемо ову књигу, не ћемо говорити о томе како су нам оваке књиге врло потребне за познавање и проучавање нашег народног живота, па и за правилно суђење о најпречим народним потребама, као и о проналажењу начина за искорењивање штетних обичаја, унапређивање религиозно-моралне свести итд., — јер је о томе у овоме листу више пута напомињано, — него ћемо само да нагласимо, да се, ето, може и на великим парохијама доспети за оваке радње, кад се хоће, кад свештеника загрева љубав према узвишеном свом позиву и повереној му пастви духовној.

Писац је написао и наменио ову књигу у првом реду својим парохијанима, да их упозна са историјом њихова села, да им изнесе бројно и имовно стање, па да им каже и оно што им је добро, што их унапређује, а богме и зло у које силом, непромишљајући, срљају, што их убија и морално и материјално.

Књига је подељена на 26 поглавља. Не ћемо износити цео садржај, него ћемо само по нешто важније из књиге у кратко да наведемо, па да се обазремо на оно, што је од највећег интереса за свакога Србина.

Из описа сазнајемо, да се не зна, кад је Чуруг насељен, али по том, што је у Чуругу већ 1723. г. било стално српско гробље, може се закључити, да су га Срби населили одмах после сеобе Срба под патријархом Чарнојевићем. Прва црква у Чуругу била је од плетера и трајала је до 1774. г., за тим је назидана нова црква од тврдог материјала, која је 1849. г., у буни, спаљена. До 1852. свршавала се служба Божја под звоником старе цркве, а после у школи. 1857. г. ударен је темељ садашњој цркви, која је 1862. г. троносана. Чуружани су давали своју земљу (1000 ј.) неколико година под аренду, па су отуд подмирили трошкове око градње. Иконостас је од белог мрамора, израђен по нацрту професора Михаила Валтровића, а иконе је живописао академски сликар Ђорђе Кретић. Вредност цркве је 600.000 круна.

Похађање цркве је зими јаче, а лети слабије. У новије доба се појавило друштво „богомолца“, који хоће да живе како закон Божји и св

црква налаже. Иду редовно у цркву, у највећем миру одстоје св. службу, а на њих се угледају и други, па је похађање богослужења приљезније.

Црквена слава држи се редовно сваке године, али без појутарја и већ уобичајене, на жалост, теревенке, што Чуружанима служи на част.

Најинтереснији и најдужи је чланак: „Живот верних“. Писац наводи, да је народ вредан, усталац, марљив, држи своје станове чисто и у реду, али не мари и споро пријања у пољској радњи за новину, ма да увиђа и сам да је добро. То је с малим изузетком свугде у нас.

Ма да је народ, особито мушки, вредан као црв, скомрачи и споро иде напред, а нај јаче га убија мода. На девојкама је свила и дукати, па и момци терају моду. Ево какви изгледају чурушки момци: „Наши момци се носе цивилно, сами себе унакараде, изгледају као какве луде. Носе свилене кошуље разне боје, жуте ципеле, капуте, а што је најглавније носе спреда дугачке пишке и коврче их, да им је још мало белила и руменила, па сам најверније оцртао садањег потомка Краљевића Марка и Милоша Обилића.“

А због тога мора се све што је боље за храну продати, а народ се врло оскудно храни. Редовна и најглавнија је храна код већине: пресац, кукус, обарен кромпир, печене бундеве и кукурузни хлеб. Отуд је и сој данашњих Шајкаша, потомака некадашњих славних јунака, доста кржљав.

Даће су ређе, а и сватовска весеља, јер девојке већином ускоче.

Домаће васпитање се узима олако, у болести прво изређају врачаре, па тек пред смрт позову болеснику лекара, а то чине само из страха од казне. За време заразе се ни мало не чувају.

Женске се слабо одају на ручне радове, а нису ни веште. Израђује се само за домаћу потребу. Иначе девојке проводе девовање већином у нераду. Сав им је посао „да се побрину за своје чедно лице, које, ако и није умивено, али мора бити набељено.“

На занате се мало иде; узрок је, што у Чуругу има много надри занатлија, који нису добро занат изучили, па морају и у надницу да иду. Трговина српска, која је, после развојачења границе, оронула, сад напредује.

Овај је одељак врло лепо написан. Писац у њему признаје и истиче све што је добро, али не крије ни зло, које наш народ разједа и убија. Једино би имали да приметимо, да није навео

ништа: о пијанству, парничењу, поткрадању, задуживању на зелен и иначе итд. Ово је у нашем народу све јако развијено, а особито пијанство. Колико познајемо наш народ у Шајкашкој, било би, ваистину, велико чудо, ако је Чуруг у томе изузетак. Тешко.

Ну и из овога што је писац навео види се, како ове мане и пороци рђаво утичу на народ, да је у нас велико зло, које треба лечити, ако хоћемо да нас у будућности има и да се као народ одржимо.

Слика правог стања била би нам куд и камо јаснија, а и вредност књиге би много одскочила, да нам је писац у одељку „Имовно стање појединаца“ изнео оно што и натпис каже т. ј. списак поседника са означањем колико сваки поједини поседује.

Не знамо зашто ово није учинио, а пошто већ наводи колико укупно Срби поседују, закључујемо да има израђен списак поседника.

Ово је добро доносити, да не спомињемо друго, већ и за то, што би много утедало на одржање и умножавањеседа.

Исто би тако добро било да је изнео списак породица са означањем колико се у којој породици родило и умрло за последњих 100 година. Ну како је за овај посао у овако великој парохији писац имао мало времена на расположењу, могао нам је донети бар таблицу порода и поморе код Срба и Мађара за последњих 30 година. Овај је посао врло лак и био би од не малог интереса. Место свега овог писац нам је изнео: „Попис становништва“ у разним размацима од 1769—1900. г. и колико се које године код Срба родило, умрло и венчало од 1746—1900.

Некад је Чуруг био чисто српско село. 1770. било је 1480 Срба и 5 иновераца. 1863. г. било је 4442 Србина и 65 иновераца, а 1900. г. пак 6989 Срба, а иновераца 2556. Према томе српски живаљ у Чуругу 1863. г. сачињавао је 98·8% од укупног броја душа, а 1900. г. 73·3%, дакле ни пуне три четвртине.

На основу бројева, које нам писац износи, израчунали смо још, да је за последњих десет година прираштај код иновераца 26%, а код Срба ни пуних 16%.

Из књиге сазнајемо само како је подељен носед међу народом 1900. г., а не зна се како је пре две или три године стојало. До развојачења границе била је сва земља у српским рукама. После развојачења границе почели су се иноверци

јако насељавати, а Срби имовно пропадати. Писац вели, да сад Срби прекупљују натраг земљу. У сто добрих часа! Хатар чуругшки износи 23.026 ј. 1447□⁰, а оранице 12.975 ј. 624□⁰. У српским је рукама 11.365 ј. орница или 87·5%, а у несрпским 1631 ј. или 12·5%. Тако туђинци поседују у Чуругу још осмину од орница, а не као што писац вели дванаестину од хатара, јер ту су и друмови, сокаци, ритови, општинска поља итд.

У књизи је изнесено само колико се које године код Срба родило и умрло, али није сравњено како се пород и помор односи према броју душа. Ми смо се потрудили да према податцима из књиге израчунамо и изнесемо то овде, јер ће ово бити од интереса за многе, који воде бригу о нашем народу и проучавају га, а немају ове књиге. Штета, што писац није ово у књизи изнео, а тиме би најјаче потврдио своје наводе и друкчије би још посаветовао своје парохијане у завршној речи.

Рачунали смо последњих 30 година, од 1870.—1900. г.

На 1000 душа рачунајући износио је пород просечно годишње у првом деценију 50, у другом 48, а у трећем 46, просечно за тридесет година 48.

Помор је: 45, 35, 37, просечно 39.

Приплод: 4, 13·5, 9, просечно 9.

Првог деценија припољено је 211. другог 745, трећег 607 укупно 1563.

Кад замо да су парохијани махом ратари, упада у очи како је пород врло мали и да сваког деценија пада. То је последица себичности и моралне млитавости, која у нашем народу јако маха обузима. Појав овај мора да забрине сваког у толико јаче, што ће овако бити у другим местима, дочим се то код других народа, с којима наш народ живи, не опажа у толикој мери.

Код нашег народа је јако развијено зло, да зачепак пре порођаја нестане, што је рђав знак за морал и поштење наших жена, па и мушких. Наш народ живи неразумно, разуздано, утроши своју муку на којешта и није по томе у стању, да приштеди, да ствара капитал с којим ће свој подмладак одхранити, па онда још и женска сујета ради лепоте, па се боје — деце. Има ту и других разлога о чему се не може у приказу ове књиге говорити, али појав овај треба да побуди сваког родољубивог Србина на размисљање. Не треба сметнути с ума, да су свеште-

ници сами слаби да том злу стану на пут; сви се морамо против овог зла бранити. И наше добротворне задруге Срикиња могле би радом својим много користити. Покрај своје племените сврхе да помажу сиротињу ваљало би да пораве и на том, колико до њих стоји, да је у нас сиротиње мање, а то би могле извести, кад би радиле на преображају моде. Моде неке мора бити, али не оваке луде, на коју се и црно испод покта утרוши. И кад наш свет све што је боље за храну мора да прода, да задовољи тој страсти, а сам се храни отпадцима, није ни мало чудо, што нам је сој кржљав и што нам је приплод према другим народима, најмањи. Залуд нам је у борби за аутономију и друго позивање на привилегије, ако ми не радимо и на томе, да стечемо још и нових и јачих привилегија за то у бројном и материјалном напредовању. За последњих десет година прирасло је у Чуругу Срба 1102 душе, а приплод је 607 душа, те се по томе 495 српских душа са стране населило у Чуругу. Кад узмемо ово у обзир као и то да су се за то време и иноверци, што рађањем, што доселењем умножили са 670 душа или 26%, закључујемо, да борба за живот није у Чуругу тешка и да се може лепо живети. Видимо да у Чуругу има услова за бројно и имовно напредовање, па нам према томе оно стање, које смо мало час изложили, изгледа још жалосније.

Из одељка: „Назарени“ (има их близу 300 душа) видимо, да су српски насељеници из горњих крајева Бачке, што показује, како наш народ не може с другим народима да издржи утакмицу у привреди, па се спушта, истина полако, али увек и непрестано, ниже. Знамо да је наш народ пре неколико година врло добро имовно стајао у тим крајевима и зашто баш он мора да устукне и то испред народа, који нису њему некад у имовном стању били равни?

Вредно би било о овом питању размислити, а мислимо да је и крајње време.

Завршујући овај приказ морамо изрећи наше признање оцу Василију, што нам је о својој великој парохији за тако кратко време изнео толико лепих података за познавање нашег народа. Слика је доста жалосна, али је истинита, а пред истином и не треба очи затварати. Болест се само онда може лечити кад се знају и узроци.

Желели би, да се и остали свештеници угледају на оца Василија, па да приреде овакав извештај о својим парохијама, а црквене општине

да се угледају на црквену општину чурушку, па да ове радове о свом трошку издају.

Кад би из сваке наше дијецезе са разних крајева изишло бар десетак оваких извештаја, могли бисмо онда упознати себе, а то нам је преко потребно, па би већ једаред и значи где да своју снагу најјаче заложимо.

Можда би онда и наша штампа посвећивала више пажње расправљању животних питања нашег народа, а не онима, која засецају у високу европску политику, која се нас мање тичу, а на што, искрено да кажемо, нико баш ни главе не обрће.

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

У Митрополији Карловачкој.

(Седнице Архиепископских епархијских власти) сазване су, и то: Административног Одбора за 18., а Конвенторије за 19. фебруар о. г.

(Избор пароха.) У Добановцима (Земунски протопрезвитерат) дана 11. (24.) фебруара изабран је за пароха, администратор тамошње парохије јереј Георгије Недељковић, са 34 против 7 гласова.

(Румуни би и наше манастире.) Румуни Сибинске Митрополије бацише око и на наше задужбине, српске манастире: Бездин, Сентђурађ и Месић. Није им доста нашег црквено-општинског иметка, није им доста, што су још у поседу српског манастира Ходоша. Хтели би и више, срљају и даље. Чиме ће Румуни доказивати своје претензије на споменута три српска манастира, тиме још нису задивили свет. Свако њихово такво доказивање мора ће бити смешно и за њихов апетит на туђ иметак веома карактеристично. Право и закон је на нашој страни. Бездин, Сентђурађ и Месић су српски манастири, српске задужбине, наше власништво, наш посед, наша јурисдикција. Парница гледе њих може се приметити судским путем — ако то Румуни баш хоће — а да ће ју изгубити, то је изван сваке сумње за сваког јуристу. — О манастиру Ходошу у наредном броју.

Разне белешке.

(Српска гимназија у Новопазарском санџаку.) У Плевлима, у Новопазарском санџаку, отворена је недавно српска гимназија. За управитеља јој је постављен Танасије Пејатовић, бивши наставник српске гимназије у Скопљу.

(Црквено-правни извори александријског патријархата.) W. Riedel је издао под горњим насловом на арапском језику књигу, у којој је скупио богату литературу, пониклу на терену александријске цркве. Садржај тога дела је: у Уводу је преглед црквене литературе те струке, састављен од коптског богослова Šamsar — Ri'asa под насловом: „Луча у мраку и разјашњење црквене службе“, затим врло интересантна расправа 'Abu-Sulh-а о одношају између каноничног права и јеванђеља, старог Завета и закона световних великодостојника. Иза тога је попис арапских црквено-правних зборника, којима је и садржај изложен. Други део доноси у стварном и хронолошком реду садржај дотичних зборника, на првом месту апостолских (Клементине 1. књига: Завет Господа нашег Ис. Хр., апостолеке каноне, Дидакалогију, Петрову посланицу [не каже коју]), затим каноне разних сабора, светих отаца, александријских патријараха. Важнији делови су приказани и у преводу, тако: Петрова посланица, канони св. Иполита, св. Василија Великога, Григорија Ниског, Јована Златоуста и Елифанија.

Theol. Quartalschr. 1902. I. А. Ж.

(Јубилеј папе Лава XIII.) Дана 8. (20.) фебруара о. г. ступио је римски папа Њ. Св. Лав XIII. у 25. годину свога паповања. Тај догађај поздрављен је дужним поштовањем и искреном радошћу у целом римокатоличком свету. Ако папа Лав XIII. доживи 1903. годину, онда ће у 93. својој години мећи славити 65 год. (жељезни јубилеј) како је рукоположен за свештеника, а 50 година (златни јубилеј) како носи кардиналски шешир. Ниједан папа није доживео толико јубилеја колико данашњи папа. Папи Јубилару честитао је и сабор краљевина Хрватске, Славоније и Далмације. Нисмо могли ни претпоставити, да он не ће бити међу честитарима, али тако исто нисмо могли претпоставити ни то, да ће се онако образложење у тој ствари, какво је било дра Харамбашића, пропустити у сабору краљевина Хрватске, Славоније и Далмације без примедбе, ма с које стране, а најмање са стране Срба посланика, понаособ Срба православних свештеника. Образложење дра Харамбашића, у његовом догматичном разлагању, није приличило у нашем земаљском сабору и ако би приличило скупштини католичког конгреса у Загребу. Оно је било пуно изазивања према другим вероисповестима, а са разлагањем о св. Јеронимском заводу и према Србима понаособ.

(Св. Јеронимски Завод у Риму.) Као што јављају из Рима, решен је спор у питању Св. Јеронимског завода у Риму, који је изазвао прошле године па-

ниним бревеем, по којем је у називу тога завода стављено „pro croatica gente“, те према томе било већ и поступљено. На представке Србије и Црне Горе, које су протестовале против тога папиног бревеа, решено је, да се у називу завода, у место „pro croatica gente“, стави „pro jugoslavica gente.“

(Надбискуп Штадлер.) Сарајевски надбискуп Штадлер купио је опет један спахилук код босанског Шамца од 1200 јутара за 70.000 фр. На спахилуку се том насељују сада римокатолици из Тирола, Галиције, Угарске, Немачке и других покрајина. По „Србобрану“, новац у ту циљ долази надбискупу из Рима, из Беча, Тирола и из Француске.

(Папоко благосиљање златне руже, шешира и мача.) Постоји на западу обичај, да папа благосиља једанпут у години златну ружу, или мач и шешир, на то шаље на дар оном хришћанском владару, који се највише у побожном животу одликује. Обичај посвећивати златну ружу јакс је стар код њих: већ су их посвећивали Лав IX. и Евгеније III. Ружа се благосиља на служби Látare — недеље и шаље се владару ради тога, што се те недеље код њих чита јеванђеље, како су Христу после чуда са пет хљебова понудили Јудејци царство, па да се владари сете, да је Христос чех чедим.

Какав значај има посвећивање шешира и мача, види се из писма Лава X. пољском краљу Сигисмунду, кога је тај папа одликовао тим даром: „Piles te quasi in participationem sacerdotialis dignitatis adsciscimus tibi que nobiscum una patronum ac defensorem adoptamus; ensem vero cum porrigimus, satis aperte denunciamus, ut eo uti velis ad propugnationem eorum, qui tibi fide ac religione veroque Dei cultu conjuncti sunt, tum ad excisionem illorum, qui obsint ipsi sanctae fidei.“ (Шеширом те примамо за учасника у свештеничком достојанству и именујемо те заједно с нама патроном и заштитником [тога достојанства]; а кад ти пружамо мач, доста ти јасно кажемо тим, да треба да га употребиш како на одбрану оних, који су с тобом спојени вером и религијом и правим култом Божјим, тако и на уништење оних, који хоће да шкоде тој светој вери).

Z. f. k. Th. 1902. I.

А. Ж.

(Рампола о хришћанској демократији.) Папнински државни тајник, кардинал Рампола, управно је свима талијанским бискупима окружно писмо о хришћанској демократији. У том писму сећа Рампола на то, да акција хришћанске демократије у Италији не сме имати политичке боје и да не сме ићи за променом владавинске форме. Хришћанско-демократски

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

листови могу своје мњење о разним политичким догађајима изјавити, али не смеју говорити ни у име цркве ни у име римске столице. Забрана суделовања у политичким изборима има се точно следити, и сви католички листови, дакле и хришћанско демократски, морају настојати, да уздрже у талијанском народу живо уверење, да је ситуација папске столице у Риму неприхватива. Сви ти листови, што се баве религијом и моралом, морају поднадаги превентивној цензури бискупа. У друштвима и скупштинама, што их држи хришћанска демократија, има се говорити у хришћанском духу. Ваља припазити, да њихове заставе, стегови и знакови не буду једнаки оним социјалиста. Без дозволе бискупа не смеју се одржати ни скупштине ни предавања. У семенште не сме се припустити ни један католички лист без дозволе управитеља, а овај мора за то питати бискупа. Контрадикторне скупштине са социјалистима забрањују се и хришћански демократи опомињу, да се уздрже од сваке изјаве, која би могла у нижим слојевима побудити омразу против виших кругова друштва. Осим тога нека припазе, да се не шири криви модернизам у зло схваћеном смислу. Рамполина цота носи датум од 15./27. јануара 1902. и осуђује сваки споразум с новом Италијом, одобрава даљу абетиенцију од активне политике.

Књижевни оглас.

Принова у српско-православној богословској књижевности.

Овијем јављамо свима оним, који су вољни набавити дјело *Православно црквено право* у другом попуњеном и знатно проширеном издању од *Др. Никодима Милаша*, епископа далматинског, да се исто довршује са штампањем, те их молимо да се одмах јаве с наруџбом, назначивши како повезано желе имати.

Дјело износи на 50 штампаних табака, на лијепој, глаткој хартији, а у формату као и прво издање. Цијена је дјелу: броширано 12 круна или 15 динара, у платненом повезу са црном израдом 14 круна или 17 динара и 50 пара, у дивотном повезу са кожним леђима и златном израдом 16 круна или 20 динара.

Ово друго поправљено и умножено издање *Православног црквеног права* је тако, да ће сваком, ко има прво издање, бити неопходно потребно да и ово набави. Да би бар у кратко разјаснили поправке и умножење, навешћемо неке примјере: Прво издање износи 42, а ово друго 50 штампаних табака; прво издање садржи 188 параграфа а ово друго 228, дакле, за 40 параграфа више.

Уважени, високопреосвештени господин писац пошње између осталог у предговору другог издања, о поправљању и умножењу овијем ријечима:

„Спремајући за штампу ово ново издање, учинило ми се, да у првом издању нека мјеста нијесу доста јасно изложена и да није потпуно тачно изражено канонично учење православне цркве о појединим предметима. То сам ја сада исправио и допунио у овом издању, а неке сам параграфе сасвијем изнова написао. У колико сам могао добити законске наредбе, које су издане у појединим автокефалним црквама за пошљедњих десет година, ја сам све те наредбе привео у односким рубрикама. Исто тако сам допунио и литературу црквеног права са оним књигама, које сам могао да добијем. Да се олакша практичка употреба књиге, саставио сам, на препоруку пријатеља, азбучни преглед садржаја књиге, и то је штампано на крају“.

Осим *Православног црквеног права* уступљено нам је издавање књиге *Православно калуђерство*, историјско-каноничка рађа са додатком *Хиландарског устава*. Ова књига износи до 5 штампаних табака, на хартији и у формату као и *Право*. Цијена је овој књизи, броширано 1 круна и 20 хелера или 1 динар и 50 пара.

Књиге ће се разашљати само за готов новац. Књижарима, скупљачима и свима онима који наруче више примјерака уступиће се знатан попуст.

Високопреосвештени господин епископ средно је *Зборник молитава* за православне Српкиње и уступио нам исти да га штампамо и издамо. Овај се молитвеник већ отпочео штампати. Изаћи ће у опсежнијем броју штампаних табака, на врло лијепој, глаткој хартији, са укусном техничком израдом, украшеном умјетнички израђеним иконицама по строго православног типу, а биће повезан у 15 разних повеза, почевши од обичног платненог до врло скупоцијењеног.

Издавачка Књижарница и Штампарско Умјетнички Завод

Пахера и Кисића

у Мостару (Херцеговина).

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad бр. К. 32/67 ex 1902.

12 1—3

Е Д И К Т.

Услед бракоразводне молбе Максима Девића из Ст. Бановаца против супруге му Јелене пре удове Раделић сад непознатог боравишта, позива се речена супруга Јелена, да у року од 6 месеци рачунајући од првог увршења едикта овог у новинама, овој конзисторији или сама лично предстане или место свога садањег пребивања пријави, јер у противном случају окончаће се без ње ова бракоразводна парница.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 17. (30.) јануара 1902.

Архидијецезална Конзисторија.

Бр. Е. К. 5. ex 1902.

СТЕЧАЈ 3-3 8

На упражњену парохију I. разреда, Утиња, у протопрезвитерату Будаптанском, расписује се овим стечај.

Рок компетовању оставља се до 14. (27.) марта о. г.

Из сједнице Епархијске Конзисторије, држане у Плашком, 24. јануара 1902. **Михаил**
Епископ.

Бр. Е. К. 52. ex 1902.

СТЕЧАЈ 3-3 9

Овим се расписује стечај на парохију II. разреда у Висућу, у протопрезвитерату Кореничком. За компетовање даје се рок до 14. (27.) марта о. г.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 24. јануара 1902.

Михаил
Епископ.

Бр. Е. К. 46. ex 1902.

СТЕЧАЈ 3-3 7

На упражњену парохију III. разреда, у Јасеновцу, у протопрезвитерату Костајничком, расписује се овим стечај.

Рок компетовању траје до 14. (27.) марта о. г.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 24. Јануара 1902.

Михаил
Епископ.

Ad бр. К 32/67 ex 1902.

13 1-3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе Симе Поповића из Карловаца, против супруге му Љубице рођ. Коларовић непозната боравишта, позива се речена супруга Љубица, да у року од 6 месеци рачунајући од првог увршћења едикта, овог у новинама, — овој конзисторији или сама лично предстане или место свога садањег пребивања пријави, јер у противном случају окончаће се без ње ова бракоразводна парница.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 17. (30.) јануара 1902.

Архидијецезална Конзисторија.

Бр. 87. К. 18. ex 1902.

СТЕЧАЈ 3-3 10

Исписује се на парохију VI. разреда у Капелни са роком до 15. (28.) марта 1902. год.

Молитељи имају прописно обложене молбенице своје до реченога рока надлежним путем потписаној Конзисторији поднијети.

Из сједнице Епарх. Конзисторије у Цакрацу, 16. (29.) јануара 1902. год. држане.

Мирон с. р.
епископ.

11 2-3 СТЕЧАЈ.

У смислу закључка ванредне главне скупштине српске православне црквено-школске општине у Земуну, од 3. (16.) фебруара 1902., овим се расписује стечај на упражњено место учитеља певачке ноталне школе ученика српских вероисповедних школа.

Стим местом скопчана је годишња плата од 800 круна, а након једногодишњег ревносног службовања повисиће се плата са 400 круна, а осим тога 200 круна као певац светониколајевске цркве.

Плату од 800 круна исплаћиваће црквено-школска општина из благајне српско-школског фонда, а 200 К из благајне свето-николајевске цркве.

Изабраном дужност је:

1. Да мушку и женску децу овомесних српских вероисповедних школа поучава у за то одређеним сатовима нотном појању и певању, и то у оном обиму како то месни школски одбор с њиме установи; и да са школском младежи на свршетку сваке школске године држи јавни испит.

2. Да држи леву певницу у свето-николајевској цркви.

На ово место могу компетовати оспособљени српско-народни учитељи који су подједно оспособљени и за ликовође.

Молбенице поткрепљене с дотичним сведоцима као и са лечничком сведоцима нека се најзад до 25. фебруара (10. марта) 1902. поднесу.

У Земуну 3. (16.) фебруара 1902.

Перовођа:
Тома Марковић.

Председник:
Петар Петровић.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом тађаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајски и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајске плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова. — Нешлаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарнице у Ср. Карловцима. 1902. 141.